Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

School of Economic Sciences and Business Informative material

2014-08-11

þÿ — º Á ¯ Ã · Ä · Â ± Á ¹ Ã Ä µ Á ¬ Â º ± ¹ ¿ þÿ º ± À ¹ Ä ± » ¹ Ã ¼ Ì Â Ã ® ¼ µ Á ±

Maris, Georgios

þÿ £ º ± Ê

http://hdl.handle.net/11728/8981

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Η κρίση της αριστεράς και ο καπιταλισμός σήμερα

Ευθύς εξαρχής θα πρέπει να τονίσουμε πως καπιταλισμός είναι το σύστημα παραγωγής που η εργασία γίνεται εμπόρευμα, δηλαδή πωλείται και αγοράζεται ελεύθερα στην οικονομία. Αυτή είναι η κύρια διαφορά του καπιταλισμού από όλα τα άλλα συστήματα παραγωγής.

Από αυτή και μόνο την παραδοχή κατανοούμε πως είναι πολύ δύσκολο όχι μόνο να έρθει το τέλος του καπιταλισμού αλλά και να δημιουργήσουμε μια εναλλακτική πρόταση. Γιατί οποιαδήποτε εναλλακτική πρόταση οργάνωσης της οικονομίας θα πρέπει να μας απαντά στο εξής ερώτημα: Με ποιο τρόπο θα γίνεται η εκμετάλλευση του εργατικού δυναμικού το οποίο θα παράγει το προϊόν της οικονομίας. Όπως τόνισε και η Θάτσερ, η εμφάνιση μιας εναλλακτικής πρότασης έναντι του καπιταλισμού δεν μπορεί ουσιαστικά υπό τις παρούσες συνθήκες να υπάρξει γιατί πολύ απλά δεν υπάρχει. Για την εμφάνιση ενός εναλλακτικού τρόπου παραγωγής χρειάζεται να αλλάξουμε ολόκληρο το εννοιολογικό πλαίσιο σκέψης της ανθρωπότητας.

Σήμερα, είναι φανερό πως ολόκληρος ο μηχανισμός δημιουργίας και παραγωγής ιδεών και πολιτικής βρίσκεται σε κρίση. Για παράδειγμα, σήμερα, σε αντίθεση με την Μεγάλη Ύφεση, δεν έχει αναπτυχθεί κανένα εναλλακτικό θεωρητικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της κρίσης. Σκεφτείτε πως την δεκαετία του 1930 είχε αναπτυχθεί η κεϋνσιανή επιχειρηματολογία που τόνιζε την σημασία της κρατικής παρέμβασης και τον ρόλο που έπαιζε η ενεργός ζήτηση στην οικονομική αποτελεσματικότητα και στην έξοδο μιας χώρας από την κρίση. Το ίδιο είχε συμβεί και κατά την κρίση της δεκαετίας του 1980 όπου ο μονεταρισμός έγινε το κύριο πρότυπο πολιτικής. Έως τώρα δεν έχει αναπτυχθεί κανένα εναλλακτικό σχέδιο πολιτικής και επίσης σχεδόν κανένας δεν φαίνεται να προτείνει τουλάχιστον ανοικτά την επιστροφή μας σε σοσιαλιστικές ή κομουνιστικές πρακτικές. Η αριστερά εδώ φαίνεται και είναι απούσα αφού η πιο ριζοσπαστική πρόταση της είναι η επιστροφή στις κεντρικά ελεγχόμενες οικονομίες.

Σήμερα επίσης, βλέπουμε τα κινήματα σε όλο τον κόσμο να μην δραστηριοποιούνται σε αντίθεση με τις προηγούμενες δεκαετίες. Θα περίμενε κανείς οι διαδηλώσεις, οι απεργίες και πορείες των κινημάτων αντίστασης να είναι καθημερινές. Όμως, τα διάφορα κινήματα που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια πολύ γρήγορα ξεθώριασαν. Η αριστερά και εδώ φαίνεται πως είναι απούσα αφού εάν δεν μπορεί να οργανώσει μαζικές διαδηλώσεις αντίστασης σήμερα πότε θα το κάνει; Μάλιστα, η αδράνεια αυτή των πολιτικών κινημάτων αντίστασης δημιούργησε τέτοια ψυχολογική πίεση στους αντί-μνημονιακούς πολιτικούς αρχηγούς που κάποιοι από αυτούς διερωτήθηκαν εάν μας ψεκάζουν. Αυτό το γεγονός θα πρέπει να μας κάνει να κατανοήσουμε ότι ο κόσμος φαίνεται να αντιλαμβάνεται αυτό που δεν αντιλαμβάνονται οι πολιτικοί.

Οι κανόνες λειτουργίας του σημερινού παγκόσμιου οικονομικού συστήματος έχουν εδώ και πολύ καιρό αναλυθεί από διαπρεπείς μελετητές. Για παράδειγμα, ο Thomas Friedman στο υπέροχο βιβλίο του "Το Lexus και η Ελιά" αναφέρεται πολύ εύστοχα στον χρυσό ζουρλομανδία που βρίσκεται στο επίκεντρο του σημερινού συστήματος της παγκοσμιοποίησης. Αυτός ο χρυσός ζουρλομανδίας, το προσδιοριστικό πολιτικο-οικονομικό ένδυμα της παγκοσμιοποιημένης εποχής, έχει συγκεκριμένους κανόνες

λειτουργίας που δυστυχώς ή ευτυχώς πρέπει να ακολουθούνται για να μην ξαναγυρίσουμε στην ζούγκλα. Η αρχή του χρυσού ζουρλομανδύα πραγματοποιήθηκε από την Θάτσερ και τον Ρέιγκαν. Στην βιβλιογραφία αναφέρεται κυρίως ως νεοφιλελευθερισμός ή αλλιώς συναίνεση της Ουάσινγκτον.

Στην σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι αγορές διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό τις πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, και το κράτος έχει χάσει σε ένα σημαντικό βαθμό την ικανότητα παρέμβασης και τον ρόλο του. Αυτό το βλέπουμε ξεκάθαρα από όλα όσα γίνονται σήμερα γύρω μας. Για παράδειγμα, αυτή την χρονική στιγμή οι ΗΠΑ δεν φαίνονται ικανές να αντιδράσουν στις παγκόσμιες προκλήσεις και ο πρόεδρος Ομπάμα έχει μάλλον χάσει την δυνατότητα μονομερών δράσεων. Σκεφτείτε για παράδειγμα τι γίνεται στο Ισραήλ και στην Ουκρανία. Οι συνεχόμενες συγκρούσεις ανάμεσα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη, η κρίση στην Ουκρανία, ακόμα και η κατάρριψη του αεροσκάφους των Μαλαισιανών αερογραμμών μας δείχνουν ξεκάθαρα πως η ηγεμονία των ΗΠΑ έχει εδώ και καιρό παρέλθει. Στο νέο παγκοσμιοποιημένο σύστημα ηγεμονίες δεν υπάρχουν και για αυτό το λόγο τα επόμενα χρόνια μάλλον θα επικρατήσει έντονη αστάθεια στο επίπεδο των διεθνών σχέσεων.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το μεγάλο πρόβλημα της αριστεράς σήμερα, όχι μόνο της ελληνικής αριστεράς, είναι το γεγονός πως δεν διαφαίνεται στο άμεσο μέλλον κανένας τρίτος δρόμος. Ευτυχώς, είναι δικαίωμα κάθε δημοκρατικής κοινωνίας να επιλέξει εκείνη το εάν θα αντισταθεί στις δυνάμεις της παγκόσμιας αγοράς. Δυστυχώς, όμως αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς κόστος. Στο τέλος πάντα οι αρχηγοί των κρατών θα βρίσκονται στην δύσκολη θέση να αναθεματίζουν δαίμονες και να κυνηγούν μάγισσες. Το 1997, για τον πρωθυπουργό της Μαλαισίας Μαχατλίρ Μοχαμάντ οι δαίμονες πήραν την μορφή άγριων θηρίων οι οποίοι κατευθυνόταν από μια μικρή ομάδα Εβραίων συνωμοτών. Σήμερα, για την πρόεδρο της Αργεντινής Κριστίνα Φερνάντεζ Κίρχνερ οι δαίμονες έχουν πάρει την μορφή όρνεων. Όλοι αναθεματίζουν τον καπιταλισμό και την παγκοσμιοποίηση αφού αυτά τα δύο ελεγχόμενα συστήματα δημιουργήθηκαν για να τους καταστρέψουν.

Ένα σύγχρονο κυνήγι μαγισσών. Η κατάσταση δεν φαίνεται να είναι διαφορετική και στην Ελλάδα σκεφτείτε το λίγο. Φαίνεται πως δεν κυνηγούν μόνο οι Έλληνες πολίτες μύθους, όπως παρουσιάστηκε σε μια πρόσφατη έρευνά, αλλά και οι ίδιοι οι πολιτικοί εκπρόσωποί τους. Μάλιστα, όσο πιο ακραίος φαίνεται να είναι ο μύθος που υποστηρίζουν τόσο πιο υψηλή δημοτικότητα έχουν.
Για ποια αριστερά όμως μιλάμε σήμερα; Σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα περισσότερα κόμματα της αριστεράς, έστω και εάν οι συνθήκες επιτρέπουν την ενδυνάμωση τους, βρίσκονται σε κρίση. Υπάρχουν βέβαια και ελάχιστες εξαιρέσεις όπως για παράδειγμα το ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα. Όμως, ούτε το ΣΥΡΙΖΑ σαν πολιτικός μηχανισμός μπορεί να ξεφύγει από τους κανόνες του παγκοσμιοποιημένου συστήματος. Με αυτό τον τρόπο εξηγείται και η μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ σε ένα ουσιαστικά σοσιαλιστικό "έκτρωμα". Ακόμα και ο Alex Callinicos καθηγητής παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας στο Kings College του Λονδίνου, σε μια πρόσφατη διάλεξη του τόνισε μεταξύ άλλων: Τι συμβαίνει τώρα; Όσο πιο κοντά έρχεται ο ΣΥΡΙΖΑ στην κυβέρνηση, τόσο ο Αλέξης Τσίπας, ο ηγέτης, ταυτίζει το κόμμα με το παλαιό πολιτικό κέντρο. Κάνοντας να σωπάσει την αριστερά και δημιουργώντας συμβιβασμούς. Φτάνει στο σημείο να υποστηρίξει και τον Jean Claude Juncker. Για πιο λόγο το κάνει αυτό ο Τσίπρας; Πολύ απλά γιατί θέλει να δείξει πως είναι ένας σημαντικός παράγοντας της πολιτικής στην ΕΕ. Ποιας όμως πολιτικής; Της

νεοφιλελεύθερης.
Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το να καταριόμαστε τον καπιταλισμό και να υποστηρίζουμε ότι δήθεν προσφέρουμε εναλλακτικές επιλογές, οι οποίες στις περισσότερες των περιπτώσεων μπορεί να οδηγήσουν σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις την ελληνική πολιτεία, είναι τουλάχιστον υποκριτικό και ανεύθυνο. Η ίδια η αριστερά φαίνεται πως σκάβει τον λάκκο της. Για ποιο λόγο το υποστηρίζω αυτό; Γιατί πολύ απλά, αμέσως μετά της εκλογές, εάν το ΣΥΡΙΖΑ είναι πρώτο κόμμα, θα πρέπει να αποδείξει στον ελληνικό λαό ότι όντως οι εναλλακτικές επιλογές μπορούν να πραγματοποιηθούν και να εφαρμοστούν στην πράξη. Αυτό που με προβληματίζει είναι πως δυστυχώς για τον ΣΥΡΙΖΑ κανένας δεν μπορεί να αλλάξει την ιστορία και κανένας δεν μπορεί να σταματήσει την εξέλιξη του κόσμου. Όποιος δεν μπορεί να κατανοήσει τους κανόνες λειτουργίας του σημερινού παγκοσμιοποιημένου κόσμου τότε περιθωριοποιείται. Αυτό το γεγονός είναι πολύ ανησυχητικό για το μέλλον της Ελληνικής πολιτείας.

Αξίζει να θυμόμαστε και κάτι τελευταίο πως ο ίδιος ο Μαρξ με τον Ένγκελς στο Κομουνιστικό Μανιφέστο είχαν γράψει "Με την εκμετάλλευση της παγκόσμιας αγοράς η αστική τάξη διαμόρφωσε κοσμοπολιτικά την παραγωγή και κατανάλωση όλων των χωρών… αφαίρεσε το εθνικό έδαφος κάτω από τα πόδια της βιομηχανίας…τα προϊόντα δεν καταναλώνονται μονάχα στην ίδια την χώρα αλλά ταυτόχρονα σε όλα τα μέρη του κόσμου…στη θέση της τοπικής και εθνικής αυτάρκειας και αποκλειστικότητας μπαίνει μια ολόπλευρη συναλλαγή, μια ολόπλευρη αλληλεξάρτηση των κρατών…από τις πολλές εθνικές και τοπικές φιλολογίες διαμορφώνεται μια παγκόσμια φιλολογία…η αστική τάξη οδηγεί στον πολιτισμό όλα ακόμα και τα πιο βάρβαρα έθνη, ανεξάρτητες επαρχίες συσπειρώθηκαν σε ένα έθνος, μια κυβέρνηση, ένα νόμο, ένα εθνικό ταξικό συμφέρον, μια τελωνειακή ένωση

Γιώργος Μαρής*
Δημοσίευση: **11/08/2014**